

KÖLLŐ MIKLÓS

1946-ban született Budapesten. Az érettségit követően Prágában végezte el magánúton Ladislav Fialka Nemzetközi Koreográfus Képző iskoláját. 21 évesen, 1967-ben alapította a Dominó Pantomim Együttest. Az akkori programban a dramatikus pantomim színházi irányzatát képviselték. Magyarországon általuk kerültek első ízben bemutatásra irodalmi, képzőművészeti inspirációjú művek mimo-drámai változatai.

Rövidesen a tánc- és mozgásművészeken kívül szélesebb művészkör gyűlt zenészekből, grafikusokból, kosztüm- és divattervezőkből, fotósokból és színházi szcenikusokból a nagyreményű rendező-koreográfus köré.

A Dominó Pantomim Együttes 1969-ben kapta meg az első jelentős külföldi meghívást a Holland Fesztiválra, majd ugyanebben az évben Marcel Marceau és Ladislav Fialka meghívták az együttest a Prágai Fesztiválra. Ezt számos fesztivál-meghívás követte:

1971.	Spanyolország (III. Nemzetközi Színházi Fesztivál)
1982.	Cannes (Festival du Café Theatre)
Az E.A. Poe úr vacsorája című darabjuk elnyerte a fesztivál nagydíját.
1985.	Törökország (Isztambuli Színházi Fesztivál)
1986.	Bulgária (Szófiai Színházi Fesztivál)
1986.	Nyugat-Berlin (Nemzetközi Pantomim Fesztivál)
1986.	Görögország (Patraszi Színházi Fesztivál)

További külföldi vendégzereplések:

1971.	Innsbruck
1971.	Bécs
1972.	Kanada (ahová a CBC. állami televíziós társaság hívta meg az együttes szólistáit,
és itt készült a No Re-Entry című film, mely később a Mexikói Rövidfilm Fesztivál nagydíját nyerte el)
1972.	Lengyelország
1975.	Bulgária
1978.	NSZK
1980.	NSZK
1983.	Hollandia
1984.	NSZK
1986.	Franciaország (Cannes)

A számos külföldi sikert és elismerést mintegy "ellensúlyozni" látszott az itthoni kultúrpolitikai fogadtatás.

1970-ben A feketeik című Jean Genet-darabot, 1973-ban a Thomas Mann művéből készült Elcserélt fejek című előadást,

1975-ben a H. Bosch Gyönyörök kertje című darabot tiltja be a hatóság.

Köllő Miklós ezalatt is rendíthetetlen munkakedvvel dolgozott. 1973-ban megszervezte az Első Nemzetközi Pantomim Fesztivált hazánkban, és ezt követően, a Budapesti Tavasz Fesztivál keretében rendszeresen Nemzetközi Pantomim Találkozót rendezett.

1972-től 1986-ig működött a Dominó Pantomim Együttes Stúdiója, mely két éves tananyagában felvállalta a hivatásos pantomimművészek képzését.

1976-ban Köllő Miklós a brit ITI meghívására Londonban tanított, majd 1979-ben kéthetes intenzív kurzust tartott.

1986-tól 1987-ig az Athéni Kortárs Színház művészeti vezetője volt. Számos musicalt és televíziós produkciót rendezett és koreografált külföldön.

1989-ben rendezte és koreografálta hosszú ideig utolsó előadását, a Macbethet: a bemutatót követően visszavonult a színházművészettől.

Négyévi szünet után a Közép-Európa Táncszínház felkérésére vállalta A Sátán bálja című darab megrendezését.

átjáró

Az átlagember értékrendjének tükrében talán a legelhanyagoltabb, legmostohább sorsú irányzat Magyarországon az experimentális zene.

A "hivatalos zeneesztétika" által is legfeljebb kísérleti (bizonytalan kimenetelű) zeneként számon tartott kategóriát valóban nem egyszerű pontosan meghatározni, tudniillik az irányzat képviselői nem ismernek (el) határt a művészetben, s talán az is céljuk, hogy olyan szabad zene születessen, mely semmiféle más műfajhoz nem kötődik. A "kortárs improvizatív zene" meghatározás is túl szűk ennek az irányzatnak, mert a free-jazzből kiinduló, szabadabb műfajoktól, és az elismert (reprezentatív koncerttermekben repertoárdarabként meg-megszólaló) kortárs komolyzenétől egyaránt némi távolságot tart - esetleg valahol a kettő között határozná meg önmaga középpontját; talán avantgárdként.

Nos, ez az irányzat, a független, a kísérleti - vagy experimentális -, vagyis legszabadabb zene is szívügye valakinek; Budapesten például Sörös Zsoltnak. Az ő nevéhez fűződik a csöppet sem visszhang nélküli Szünetjel fesztiválsorozat, az idén megkezdett Áthallások című nemzetközi kortárszenei fesztivál megszervezése, ezek mellett aktív alkotó, kísérletező szerző, számos formáció tagjaként hangszeres előadó, továbbá művészeti folyóiratokban is publikál a legbátrabb zenei és más művészeti irányzatokról. Másik fontos érdeklődési területe az irodalom: három kötete és számos antológiában szereplő írása jelent meg eddig, de képzőművészekkel, experimentális költőkkel, táncosokkal közös akciókban is gyakran részt vesz - például hanginstallációk készítésével.

Csakhoggy Magyarországon mostanság egyre kevesebb kortárs művészeti rendezvényt vállalnak be, például a koncerthelyszínek gazdái, attól tartva, hogy egy ilyen esemény, nagy valószínűséggel ráfizetést eredményező érdektelenségbe fullad. Beszélgetésünk során felvettem, hogy az experimentális zene szabadsága bizonyára sokakat riaszt; a határtalanság fenyegetően hat, különösen a rendpárti emberek számára. Sörös Zsolt viszont optimista, inkább pozitív tapasztalatairól beszélt; főleg az olyan workshop rendezvényeket említette biztató példaként, amelyek alkalmával a koordináló művészek nem zenész résztvevőket vontak be a közös zenei folyamatokba. Vagyis az intim közelség bárki számára más, sőt, vonzó megvilágításba helyezheti akár a legmarginálisabb avantgárd zenét is. A jelenség hátteréhez az is hozzátartozik, hogy mára a zeneművészet szinte minden területe átjárhatóvá vált - fűzi hozzá Zsolt. Majd hozzátesszi: átalakulóban van a kultúra rétegződése, pontosabban egyre több, pozitív értelemben szubkultúrának mondható közösségben található meg bárki a saját kulturális közegét. Vagyis ma már nem a nagy, világméretű tendenciák irányítják, mondjuk a zenei irányzatokat, hanem sokfajta különböző áramlat - ahogy például ma Ligeti György művészete is inkább egy szubkultúra része, melynek szerény méretű közönsége ragaszkodik is hozzá.

A kortárs művészetek egyik általános jellemzője, hogy keresi a kapcsolatokat más kifejezési formákkal. Ilyen például a hanginstalláció, mely egyebek - például tánc, pantomim, film, kép stb. - mellett élő, vagy interaktív zenemű is, de nem koncerthelyzetben szólal meg. Akusztikus szobrokat is említhetnék, melyek ugyancsak a művészeteken belüli kapcsolódásokat példáznak - mondja Sörös Zsolt.

Erről eszembe jutott a bodycoder nevű eszköz, mely az emberi testre illesztett érzékelőkkel, annak mozgása, például tánca által gerjesztett elektronikus hang effekt...

John Cage-nek is voltak hasonló, fotocellák reagálásából képződő hangi kísérletei az ötvenes évek vége felé - teszi hozzá Zsolt.

Ezek után arra kértem beszélgetőpartneremet, hogy győzzön meg minket arról, hogy azért itt többről van szó, mint pusztán az érdekességet célzó kísérletezgetésről.

Erről már néhány könyvet is sikerült megjelentetnünk - kezdi érvelését Zsolt -, Szünetjel Könyvek címmel, magyarul. (Az eredeti művek: Michael Nyman: Experimentális zene, Cage és utókora, Edwin Prévost: Nincsen ártatlan hang, valamint Jozef Cseres: Zenei szimulákrumok.) Mindhárom kötetben arra keressük a választ, amire az imént kérdeztél. Néhány éve John Butcher - több fontos felismerése mellett - a következőképpen fogalmazta meg a lényegét: "az improvizatív zene esélyt ad arra, hogy történelem nélküli zenét játszunk"; tehát gyakorlatilag történelem előtti időkre, rituális helyzetekre, folyamatokra visszautaló dologról van szó. A 19. század végétől a zeneszerzők lassan visszafordultak ehhez az időszakhoz, miáltal egy béklyó alól kezdtek felszabadítani a zenét. A klasszicista zene még szabályosan rezgő hangokkal foglalkozott, mára pedig kitágultak a lehetőségek, és a szabálytalanul rezgő hangok, sőt, zörejek is helyet kaphatnak a zenében. Így sokkal koherensebb, közvetlenebb kapcsolatot tudunk teremteni a művészet és a valóság között.

Az experimentális zenében mindent szabad? S ha igen, milyen kritériumok alapján ítéljük meg a minőséget? - provokáltam tovább.

Ma is formálódó folyamatokról van szó - mondja Zsolt -, melyeknek a befogadása és a megítélése is valóban nehéz. Ugyanakkor ezek a művek maguk teremtik meg a saját esztétikájukat, miáltal - egyfajta metazeneként - önmagukat reprezentálják. A passzív befogadónak, vagy aktív közreműködőnek csupán az önmagára vonatkozó felismerés lehet támpont aszerint, hogy leköti-e, fogva tartja-e a figyelmét a zene vagy sem. Másrészt az improvizatív zene esetében nagyon fontos lehet az a szempont is, amit Tim Hotchkinson így fogalmazott meg: a meg nem valósult lehetőségeket hallhatjuk a megvalósultak mögött. Ez rendkívül izgalmas dolog.

Az sem lehet mellékes, hogy a szabad zenész, kortárs szerző, vagy rögtönző gondol-e arra, hogy a befogadó mire asszociál majd a tőle kapott hangok hatására; mert az asszociációs beidegződés sokkal inkább aktivált a modern zene által, mint például a gyönyörködést szolgáló érzéki fogékonyság - vettem föl.

Ez egyénileg különböző - mondja Zsolt. A mai művek nagyon komplex interpretációs lehetőségeket engednek meg. Saját koncertjeim utáni közönségbeszélgetések alkalmával meglepő reakciókról, asszociációkról hallok, melyek nekem eszembe se jutottak; de mindig örülök az ilyen beszámolóknak.

Engedni kell a zenét, hogy megtalálja a maga irányát.

AHAD A.K.A. Sörös Zsolt A MESTERLELKÉSZ ÁLMA*

"Sasok. (...) Sasos hasonlatok."
nagy pál: (a) kód (a), 1972

az út a lelkek vezetőjével tartott hétezer fényévig
a corpus hermeticum pszichájával közvetítődve élet
és nem világában tobozmirigy izgató délutánokon
a harmadik szem helyén kaktuszlé ivás meszkalin kapszula
elnyelés vagy csak két trombitás dzsoint között
az első interdimenziális szövetség megkötésekor és
találkozásakor egy erőtárggyal más ürrel másik katalizátorral
(A legelső hatás hasonlított a fénnel és hanghullámokkal dolgozó agyhullám-gépekéhez, biogenerátorokéhoz, de szinte azonnal tetőfokára hágott, és meredek hangrobbanással érkeztem egy másik valóságba. Semmit sem olvashatunk sehol arról, ami felkészíthetné az embert, hogy milyen is 0.7 másodperc alatt a nulláról 700 km-es sebességre gyorsítani - a "normális", konszenzuális valóságból kilőve egy pillanat alatt azonnal egy bizarr, mélyen idegen térbe! Ekkor váratlanul rosszul lettem, nagyon rosszul, és kértem, adjanak valamit, amibe behányhatok.)
vagy még az óvatlan ayahuasca-iváskor is hogy a
hiperteret el lehessen érni hosszabban: mert ez a
sámáni ösvény is kétirányú volt az unus mundusban az
egyetlen világban való élet eszméje pártatlanul vonzza
mindig bármely dimenzió lényeit (agy)törzsem meggyógyítása érdekében
solve et coagula et habebis magisterium ezzel indultam tehát az útra
és a mestermű lett a végtermékem sok szintézis nélküli
analízisben összerakás nélküli szétszedésben a teljességtől
elszakított folyamatban ez a ráksejtek működési alapja is persze
hogy nem múlik el semmi létező hogy az átalakulást tévedésből
nevezik halálnak és megszűnésnek ezzel voltam ott az úton
amelynek kezdete sem volt már csak analógiai választóvizei megfelelései
démonneve hollófeje szefirotikus (al)fája vagyis
meditációs képe világsémája elerőtlenedése sárkánykönyveim hullatása boszorkányjegye
a bűn indiciuma és szentelt gyertyák köpenyes viaszcséppjeivel kevert
megaszenteltvizet amit meg kellett innom utazás
közben gyorsan kapkodva és kortyolva lassan minden fétisszobornál
megállva az összes hermánál ktonikus temetőkapunál repülőkenőccsel látnokszályaival hajnalfüvel és álomfüvel elkevercselve egy peyote-növény tetejét
ráoltva a táltosdoktorok San Pedro-kaktuszoszlopára pszichajóm hajtókájára harangporzójára hogy varázsalkum az elemdémonokkal és
anyagdémonokkal diploid átalakulást igézzem hipnagóg zsinájában bent a szupertudatban ahol nincsenek hangok és értelmek
szómaradványok hűha a makrobiotikus
szakács john cage gombakönyvéről jut eszembe so: mushroom stories, excerpts from mushroom books, remarks about mushroom hunting, excerpts
from thoreau's journal about mushrooms, excerpts from thoreau's journal-anything, remarks about life and art, or art and life, life and life, or
art and art
(Nem találtak edényt, köpöcsészét, semmit, ezért egy összehajtott kórházi köpenyt kaptam. Mire kinyitottam a szemem, és úgy éreztem, a szemhéjamon
nyílt sebek tátonganak és forrnak, nem jöttem rá, végül mit adtak nekem: valami olyasmit tartottam a kezeimben, amilyenek az ektoplazmát
képzelem: furcsa, másvilági anyagot, súlytalan "éter gyapjút". Anyag nélküli aurának tűnt - talán azoknak a betegeknek, haldoklóknak a kusza, cikázó
rezgéseiből állt össze áttűnő köteggé, akik valaha viselték azt a köpenyt: teljes misztérium. Nem tudom mit hánytam ki, talán zöldszínű vért,
saját szörnygyermekemeimet pépessé folytatva, menstruumot, Elégzöld Sárkánypisát. Mindegy is mit, csak ki vele onnan és soha többé semmi gnóvizt,
gyöngysort, gyűrűt, gyümölcsfürtöt be a számba, beleimbe, gyomromba, tüdőmbe, zöldesfehér ereimbe, a májamban se bontsa.)
lépem se durranjon a bűzös és egészségtelen gőzök beszívása következtett később és a transzmutáció a varázslóinas tragédiája amely mindig olyankor
következik be amikor valami ismeretlen felett uralkodhatnánk a megszelídíthetetlen erőn amint azt carlos castaneda
szerint don juan
mondja: az ördög fűvének szövetségessé szelídítése az általam ismert
feladatok közül a legnehezebbek közé tartozik eddig az idézet maradványa a nadragulya szövetségül hívását csak a hipertér haladóbb

mesterei kísérelhetik meg mert a pszichotikus kenyér a

burgonyafélék családjából kinyert

anyagok túlzott használata fokozatosan összezavarja az elmét álmögörcsbe rándul elernyeszt hisztérikrisztus-látomásokat fokoz a test hátramarad

visszafejlődik valódi testté a szellem helikopter-legyei az esőerdőt járják vagy mit én a szarnehéz út során vaszöldszínű metálúrbe

fekete

anyagban és hideg amplifi-erősített szűzcillagok nyílt halmazaiiban hétezer fényéve áttetsző pszichajóm kormányozhatatlanul egyenes útján és

omegáján a mozgás teljes lebénulásával és erőteljes térbeli torzulásokkal az aurum nostrum körül keringve szörnylyukakba beszakadva átoktáblák

között flectere si nequeo superbo acheronta movebo ezzel indultam

tehát az útra és ezzel voltam rajta az úton és benne amely sohasem ér véget az emlékezetben folytatódik folyamatódik idő és tér nem létezik illúzió ahogy

ez a funny asshole fernando arrabal mondja és ezért nevezi magát misztikus anarchistának alejandro jodorowsky is aki amikor alkot meztelen seggét az ég felé

fordítja hogy seggbekúrja kenneth anger sacred mushroom edition istene és a the holy mountain című mozijában mondja jodo a nyelvmágiát hogy a virágból

kell új testet teremtenetek magatoknak amúgy öt fia van axel adan brontis cristobal és teo aki már meghalt vagy inkább átalakult leginkább kultigénné mert

minden eszik és minden megéttetik testi pszichotróp és spirituális értelemben egyaránt minden létező minden másik létezőt fenntart

(Mi magunk vagyunk, akit megetetünk és mi vagyunk maga a táplálék is. A húsgombával megrepedő viszony ezt a kozmikus sajátosságot jelzi: különös együttélés

veszi kezdetét, mikor valaki megeszi a gomba testét. A termőtest elfogyasztása után a gomba tudata a mi tudatunkból falatozik, spiritu-esőfelhőket harap.

A gombaszellem hangja pedig mindig más, én Sörös Zsolt tudom ezt, vagyis valamelyik Sörös Zsolt tudja ezt. Például Éróss Lozst vagy Réssol Ószt vagy Ahad

vagy akármelyik S és Zs tudja és van harapva. A gomba üzenete így szólt hét évvel ezelőtt: Vén vagyok, öregebb és olajozottabb, mint a gondolkodás fajtádban,

mely már hetvenszer idősebb, mint a történelem és az a mozdulatlan történet, amelyben nincsenek történések. Bár időtlen ideje a földön vagyok, a csillagok

ősóceánjából jövök, de még sincs történetem. Egyik bolygó sem a hazám, a fényes galaxis és

metagalaxis korongjaiban sok világ alkalmas spóráim életre keltésére. Mivel nehezen ismered fel magad körül a többi intelligens formát és mikrokozmoszt,

leghaladóbb politikai és társadalmi elgondolásaid is csak a kollektívizmusig jutottak. Sokkal gazdagabb, több, még burjánzóbb evolúciós lehetőségek

állnak egy faj tagjainak egy organizmusként működő kohézióján túl. Ezek egyike a szimbiózis. A szimbiózis a kölcsönös függés pozíciója,

melyből mindkét fajnak haszna van. Fejlődésem hosszú korszakai alatt köttem és a magasrendű állatok civilizációja között nem egyszer,

és nem egy helyen állt fenn szimbiotikus viszony. E viszonyok kölcsönösen hasznosak: hiper-fénysebességű pszichajók emlékéit őrzöm,

a tervrajzokkal együtt. Átadom ezt a tudást a tiétekénél fiatalabb és tartósabb Napok körül forgó világokban is cserébe egyetlen menetjegyért.

Hogy örök létet biztosítsak végig a kozmikus idő folyamán, rendre megteszem ezt az ajánlatot a

magasabbrendű lényeknek. Így terjedtem és lóködtém szét a galaxisban hosszú ezredévek alatt. A micélium-hálózatnak nincs szerve, amivel

a világot mozgathatná, nincs keze, de a mozgatóerővel rendelkező magasrendű állatok társaim lehetnek a bennem lakozó csillagtudásban, és

ha jószándékkal cselekszenek, úgy ők és alázas gombamesterük visszajuthatnak abba a millió világba, melynek örököse e csillagraj

minden lénye, létezője és belső hangja, tüze, ereje.)

szétterjedt utazó maradványok vannak az idő maradványai az

út maradványai árny tárgyidőben hordalék-időben a hús

maradványai az értelem maradványai a digresszió a maradvány

arányai álommaradványok a szó maradványai az emésztés elhűlt helye az emésztőgödörben a

szabadakarat maradványai kértem adjanak valamit amibe behányhatok a ragadvány maradványai

összecsomósodik és felöklendezem az antik ostyát pszichajóm maradványa megérkezett megmaradt

magjai

önbevetők spórái önsanyargatók repülő csészéalj gyöngykapu esküvői

harang csattanómaszlag és a többi asztráلكivetítő növény belőlük

fejlődik kóoszlopok jelzőhalmok hermák tobozmirigy izgató belladonna-alkaloidok bűdösgazok az

úton útfélen dohány szívható félelem maszlaglevelek lüktető gombatömlők hártýásan lélegző bőrös

kalapok csacska haska gombamédiúmok és az óriás csillagszövet hétezer

fényévnýre az öt és félmillió éves eagle nebula sas kód átmérője

hetven fényév

hosszában

a kozmosz maradványa

rá emlékezem

és tovább uta-

Budapest, 2004. június, 2007. augusztus

*Az Ahad's Masters Garden-projekt második részének mix-változata (Dalok a Lótusz-szigetről - Egy kollektív Ayahuasca-gyógyítás prelúdiuma) a Petőfi Rádió Mixmag című műsorában volt hallható 2007.

februárjában. A szövegmű amellett, hogy a Dalok...-hoz szorosan kapcsolódik, első változata a párizsi Magyar Műhely alapító szerkesztőjének, Nagy Pálnak a hetvenedik születésnapja alkalmából született.

Parallel - Kortárs Művészeti Magazin

2008 **N°09**

Kiadó: MU Színház Egyesület

Felelős kiadó: Bálint Gábor

Szerzők: : Halász Tamás, Lengyel Péter, Matisz László, Szilágyi Szilvia Sisso, Tompa Andrea, Vida Virág

Főszerkesztő: Halász Tamás

Szerkesztők: Gálos Orsolya, Leszták Tibor, Varga Andrea

Fotók: Hamarits Zsolt (portrék, címlap), Dusa Gábor (előadás fotók) Bíró István (Şerban előadás fotók)

Arculat: Babarcsi Dalma, Hapák Péter

Nyomdai előkészítés: Babarcsi Dalma

Nyomda: Katana Print

Időszakos kiadvány

OKM lapnyilvántartási szám: 2.9./1437-I/2006.

Megjelenik: 1000 példányban

A címlapon Nagy Csilla látható

A Parallel megjelenését támogatta:

nka

Nemzeti Kulturális Alap

NKA Táncművészeti Kollégiuma

Köszönet Sörös Zsoltnak a rendelkezésünkre bocsátott írásáért (29-30. oldal).

Külön köszönet a segítségért Kenesei Edinának és Laborczy Editnek

A Parallel előző számai olvashatók a www.mu.hu weboldalon.

MU Színház

1117 Budapest, Körösy József utca 17.

Telefon: 466 4627, 209 4014

e-mail: szinhaz@mu.hu, www.mu.hu